

Konstantin Vojnović na Sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu (1874.-1891.)

Ante Samardžić*

antesamardzic97@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-2481-4474>

<https://doi.org/10.31192/np.24.2.11>

UDK: 34Vojnović, K.

378.4(497.5Zagreb)«1874/1891»

Izvorni znanstveni rad /

Original scientific paper

Primljeno: 9. listopada 2025.

Prihvaćeno: 19. ožujka 2026.

Na temelju arhivskih izvora, Vojnovićevih bilježaka i relevantne literature u radu se prikazuje akademska karijera Konstantina Vojnovića na Sveučilištu u Zagrebu i odnos Kraljevske hrvatsko-slavonsko dalmatinske zemaljske vlade prema njemu. Bio je redoviti profesor građanskoga prava na Pravoslavnom i državoslovnom fakultetu, tri puta dekan i dva puta prodekan toga fakulteta, dva puta prorektor Sveučilišta, a u akademskoj godini 1877./1878. i rektor. Bio je član povjerenstva za državne ispite pravno-povijesnog i sudbenog razdjela te član različitih sveučilišnih odbora. Umirovljen je 1891. godine u dosad nerazjašnjenim okolnostima.

Ključne riječi: Konstantin Vojnović, Pravni fakultet, profesor, rektor, Sveučilište u Zagrebu.

* Dr. sc. Ante Samardžić, Hrvatsko vojno učilište »Dr. Franjo Tuđman«, Ilica 256b, HR-10000 Zagreb.

Uvod

Konstantin Vojnović pripada skupini znamenitih i zaslužnih ličnosti hrvatskog naroda druge polovice XIX. stoljeća. Rodio se 1832. godine u Herceg Novom, a umro u Dubrovniku 1903. godine. Diplomirao je pravo 18. srpnja 1855. u Beču, a doktorirao je 8. kolovoza 1856. u Padovi. Bio je odvjetnik (u Splitu od 1858. do 1874. i u Dubrovniku od 1892. do 1903.), političar (zastupnik Narodne stranke u Dalmatinskom saboru od 1863. do 1874., zastupnik Narodne stranke od 1878. do 1880. te Neodvisne narodne stranke od 1880. do 1884. u Hrvatskom saboru), profesor, akademik (dopisni član JAZU 1889., redoviti član 1890.) i katolički mislilac (jedan od začetnika hrvatskog katoličkog laikata, preteča Hrvatskog katoličkog pokreta te član Akademije sv. Tome Akvinskog u Rimu). Svojim je radom tijekom sedamdeset i jednu godinu dugog života dao značajan prilog društveno-političkom, kulturnom, znanstveno-obrazovnom i vjerskom životu Hrvatske. U osnovi njegove cjelokupne djelatnosti nalazi se hrvatska državna i nacionalna ideja te nauk Katoličke crkve, a po mislima iznesenim u mnogobrojnim člancima i knjigama, te javnim govorima, osobito onim izrečenim u Hrvatskom i Dalmatinskom saboru još uvijek je suvremen.¹ Cilj ovog rada je na temelju arhivskih izvora, Vojnovićevih bilježaka i relevantne literature prikazati akademsku karijeru Konstantina Vojnovića na Sveučilištu u Zagrebu i odnos Kraljevske hrvatsko-slavonsko dalmatinske zemaljske vlade prema njemu.

Austrijski je car Franjo Josip I., nakon poraza u ratu 1859. i pogođen financijskom krizom, ukinuo apsolutizam te vratio ustavno stanje. Potom je svojim odlukama od 20. listopada 1860. i 28. veljače 1861. omogućio sazivanje pokrajinskih sabora u zemljama Monarhije. Tako su sazvani 1861. i Hrvatski sabor, Dalmatinski sabor te Istarski sabor. Zadaća tih sabora je, između ostaloga, bila i da državno-pravno riješe odnos Hrvata prema Austriji i Ugarskoj.² Nekoliko godina poslije sazivanja Hrvatskog i Dalmatinskog sabora, koji nisu uspjeli riješiti pitanje cjelovitosti Hrvatske, 1867. godine Austrija i Ugarska su sklopile nagodbu, tako da je nastala nova država pod nazivom Austro-Ugarska Monarhija. Stvaranjem Austro-Ugarske države, nagodbom 1867. godine, većina Hrvata se našla u široj, velikoj državi, ali ipak podijeljena.³ Godinu dana poslije austro-ugarske nagodbe i Hrvati i Mađari su 1868. sklopili nagodbu prema kojoj je Hrvatska dobila autonomiju u upravi, sudstvu, zakonodavstvu, školstvu, vjerskim pitanjima, dok je u svemu ostalom trebalo odlučivati zajednički. Za

¹ Više o Vojnoviću u: Ante SAMARDŽIĆ, *Život i rad Konstantina Vojnovića (1832.-1903.)*, Split, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2025.

² Usp. Dragutin PAVLIČEVIĆ, *Povijest Hrvatske*, Zagreb, Naklada P. I. P. Pavičić, 2002, 291.

³ Usp. Nikša STANČIĆ, Hrvatsko 19. stoljeće i njegova ostavština za 20. stoljeće, u: Zlatko MATIJEVIĆ (ur.), *Hrvatski katolički pokret. Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Zagrebu i Krku od 29. do 31. ožujka 2001.*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2002, 21-32, 21-22.

Hrvatsku je najveći i temeljni problem bio taj što nagodbom nije dobila financijsku samostalnost jer je Nagodba zadavala velike financijske obveze, a time i velike teškoće za Hrvatsku.⁴ U razdoblju od 1873. do 1880., za vrijeme banovanja bana Ivana Mažuranića, provodi se revizija hrvatsko-ugarske nagodbe 1873., te reforma školstva, uprave i sudstva.⁵ Kruna Mažuranićevih uspjeha u pogledu modernizacije školstva jest konačno otvaranje Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu 1874.⁶

O povijesti Sveučilišta opširno se pisalo u nekoliko spomenica prigodom obljetnica Sveučilišta,⁷ pa se stoga ovdje samo ukratko osvrće na to. Prijedlog i potrebu osnutka akademije i sveučilišta u Zagrebu te njihovo značenje za hrvatski narod iznio je đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer na 7. sjednici Hrvatskog sabora, održanoj 26. travnja 1861. godine.⁸ Na 9. saborskoj sjednici 29. travnja 1861. godine Strossmayer je iznio i prijedlog realizacije osnutka sveučilišta i akademije, potom je – nakon rasprave – njegov prijedlog prihvaćen. Strossmayer je potom još jednom ukazao na važnost međusobne povezanosti akademije i sveučilišta, te razloge koji opravdavaju osnutak.⁹ Smatrajući osnutak obvezom i dužnošću, Strossmayer je tada rekao:

»Dužni smo po mom mnijenju, domovini i samom sebi, dužni smo akademiji znanosti, koju ustrojismo, dužni smo onoj veličanstvenoj zadaći, koju u interesu ustavne slobode i sretnije budućnosti naše riješiti imamo, dužni smo u ime celoga slavenstva na jugu, dužni smo i braći našoj, koja pod turskim jarmom stenju, dužni smo i miloj omladini našoj, dužni smo napokon i slavnom gradu Zagrebu u sredini našoj utemeljiti sveučilište.«¹⁰

Međutim, Sabor je sljedeće četiri godine prestao s radom. Zbog kasnijeg višekratnog odgađanja rada Sabora na neodređeno vrijeme te zbog sve učestalijeg miješanja ugarske vlade u hrvatske poslove, neki su modernizacijski zakoni bili usporavani ili nisu mogli biti doneseni na vrijeme, kako je Hrvatski sabor

⁴ Usp. Pavličević, *Povijest Hrvatske...*, 273; Anđelko MIJATOVIĆ, Ivan BEKAVAC, *Hrvati. Četrnaest stoljeća ustrajnosti*, Zagreb, Hrvatski svjetski kongres, 2005, 10-11.

⁵ Usp. Pavličević, *Povijest Hrvatske...*, 281.

⁶ Usp. Agneza SZABO, *Ban Ivan Mažuranić graditelj moderne Hrvatske. U povodu 200. obljetnice rođenja (1814.-2014.)*, Zagreb, Matica hrvatska, 2014, 27.

⁷ *Spomenica na svetčano otvorenje Kralj. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, prvoga hrvatskoga, dana 19. listopada 1874.*, Zagreb, Tiskarna Dragutina Albrechta, 1875; *Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu 1874.-1899.*, Zagreb, Akademski senat kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I., 1900; *Sveučilište Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu 1874.-1924.*, *spomenica akademskog senata*, Zagreb, Tisak Zaklade tiskare Narodnih novina, 1925; Jaroslav ŠIDAK (gl. ur.), *Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*, 1969., sv. I. i II., Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, 1969; Mirjana POLIĆ BOBIĆ (ur.), *Sveučilište u Zagrebu. 350-obljetnica (1669.-2019.)*, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, 2019.

⁸ Usp. *Spomenica na svetčano otvorenje...*, 5.

⁹ Usp. *isto*, 5, 9, 11.

¹⁰ Deveta saborska sjednica dne 29. travnja 1861. Zapisnik, u: *Dnevnik sabora trojedne kraljevine Dalmacija, Hrvatske i Slavonije dražana u glavnom gradu Zagrebu god. 1861.*, Zagreb, 1862, 76-77.

želio.¹¹ Stoga ni otvaranje Sveučilišta nije išlo lako i bez problema jer je trebalo donijeti niz zakonskih propisa i proći trinaest godina da se ono otvori i započne s radom 19. listopada 1874.

Svečanost otvaranja¹² započela je jutarnjom misom u zagrebačkoj katedrali, potom se preselila u Hrvatski sabor, koji je za tu prigodu poslužio kao sveučilišna aula. U Saboru je ban Ivan Mažuranić nakon pozdravnog govora, čitanja Zakona o ustrojstvu sveučilišta, proglasio sveučilište otvorenim te pozvao rektora Matiju Mesića da preuzme svoju dužnost. Na kraju svečanosti, Vojnović je zamolio bana da se potpiše na spomenicu o ovom velikom događaju te spomenicu dao pohraniti u kraljevski zemaljski arhiv.¹³ Kraljevsko sveučilište Franje Josipa I. u Zagrebu prethodnik je današnjega Sveučilišta u Zagrebu (dalje Sveučilište) i ono je od suvremenika često nazivano i prvo hrvatsko sveučilište, a tako ga je nazivao i Vojnović, kao i Spomenica koju je Sveučilište izdalo u spomen na prvu godišnjicu svečanog otvorenja.¹⁴ U prvoj godini studija na Sveučilište se upisalo 270 studenata.¹⁵

1. Počeci akademske karijere

Prije samog početka rada Sveučilišta trebalo je raspisati natječaj za buduće profesore koji će predavati na novootvorenom Sveučilištu, odnosno na Pravoslavnom i državoslovnom (dalje Pravni fakultet), Mudroslovnom (dalje Filozofski fakultet) i Bogoslovnom fakultetu.¹⁶ Kraljevska hrvatsko-slavonsko-dalmatinska zemaljska vlada (dalje Hrvatska vlada) je 28. ožujka 1874. raspisala natječaj za 14 profesora.¹⁷ Od toga šest profesora na Pravnom, pet na Bogoslovnom i tri na Filozofskom fakultetu.¹⁸ Pri popunjavanju profesorskih mjesta i kod imenovanja profesora na Bogoslovnom fakultetu vodilo se računa da budu zastupljene sve biskupije u Hrvatskoj i Slavoniji, a na Pravnom fakultetu i Filo-

¹¹ Usp. Szabo, *Ban Ivan Mažuranić...*, 26.

¹² Više o svečanostima otvaranja Sveučilišta u: Damir AGIČIĆ, Svečanosti u povodu otvorenja Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, u: Dalibor ČEPULO, Tea ROGIĆ MUSA, Drago ROSANDIĆ (ur.), *Intelektualac, kultura, reforma. Ivan Mažuranić i njegovo vrijeme*, Zbornik radaova sa znanstvenog skupa održanog u Zagrebu 5. studenoga 2014., Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2019, 283-293.

¹³ Usp. Klaić, *Postanje i razvitak sveučilišta...*, 60-61.

¹⁴ Nastupni govor D.ra Koste Vojnovića profesora građanskog prava na Zagrebačkom sveučilištu držan dne 29. listopada 1874., *Pravo*, 2 (1874) 21, 257-264; *Spomenica na svetčano otvorenje Kralj. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, prvoga hrvatskoga, dana 19. listopada 1874.*, Zagreb, Tiskarna Dragutina Albrechta, 1875.

¹⁵ Usp. Horvat, *Prošlost grada Zagreba...*, 273.

¹⁶ Otvaranje Medicinskog fakulteta, iako je Zakonskim člankom ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu od 5. siječnja 1874. bilo određeno, prolongirano je dok se za to ne stvore uvjeti, odnosno do akademske godine 1917./1918.

¹⁷ Usp. Rudolf HORVAT, *Prošlost grada Zagreba*, Zagreb, August Cesarec, 1992, 269.

¹⁸ Usp. *isto*.

zofskom fakultetu da budu imenovani i profesori iz Dalmacije. Ako za pojedine predmete nije bilo profesora koji bi ispunjavali uvjete za taj predmet, onda su se birali i imenovali profesori izvan Hrvatske.¹⁹ Poziv za prijavu na natječaj dobio je i nekoliko uglednih profesora iz Dalmacije, među njima i Vojnović, koji je ponudu i prihvatio.²⁰ Prihvaćanje ponude za Vojnovića je ujedno značilo i zatvaranje dobro uhodanog odvjetničkog ureda u Splitu.²¹

Otvorenjem Sveučilišta u Zagrebu Vojnović je na preporuku Mihovila Pavlinovića i Josipa Jurja Strossmayera te poticaj bana Ivana Mažuranića i usvojene osobne zamolbe te preporuke trojice profesora koji predlažu ostale profesore Hrvatskoj vladi²² imenovan za redovitoga profesora građanskoga prava na Pravnom fakultetu. Pavlinović je smatrao da bi se Vojnović svojom učenošću i rječitosti istaknuo na području političke ekonomije i kaznenoga prava.²³ S Pavlinovićevim mišljenjem bio je upoznat i biskup Strossmayer i slagao se s njim jer je držao da je Vojnović sposoban cijelom Pravnom fakultetu dati smjer djelovanja. Strossmayer je isticao da je Vojnović osoba koja ima priznato ime i ugled u cijelom hrvatskom narodu, da je zaslužio da mu Hrvatska vlada uputi poziv, te da će ga on vrlo rado preporučiti i Hrvatskoj vladi i banu Mažuraniću. Strossmayer je bio uvjeren da svojom preporukom radi uslugu i Hrvatskoj vladi i hrvatskom narodu. Tvrdio je da će Vojnović biti ures Sveučilištu.²⁴ Pavlinovićeve i svoje stavove Strossmayer je očitovao Franji Račkom koji se sa Strossmayerom o ovoj temi redovito dopisivao. Rački je, nakon što je brzojavom upitao Vojnovića i od njega dobio potvrdu da je voljan doći u Zagreb, prenio sve banu Mažuraniću. Ban Mažuranić je odgovorio da će Vojnovića vrlo rado predložiti, a isto su izjavila i trojica profesora koji predlažu profesore Hrvatskoj vladi. Vojnović je prihvatio poziv, napisao molbu i prijavio se na vladin natječaj.²⁵

Kad je prošao rok natječaja, Hrvatska vlada predložila je Franji Josipu I. da se za redovite sveučilišne profesore imenuju po tri profesora na svakom fakultetu koji će onda predlagati imenovanje drugih profesora. Kralj je to učinio 27. travnja 1874. godine.²⁶ Izbor nastavnika na Pravnom fakultetu birao se na temelju odredbi člana 82, stava II., Zakona o ustrojstvu Sveučilišta (od 5. siječnja 1874.),

¹⁹ Usp. Vjekoslav KLAJČ, *Postanje i razvitak sveučilišta*, u: *Sveučilište Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca...*, 58-76, 58.

²⁰ Bili su to: Baltazar Bogišić, Natko Nodilo i Miho Klaić [usp. Ferdo ŠIŠIĆ (prir.), *Korenspondencija Rački – Strossmayer*, knj. 1, Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1928, 294].

²¹ Usp. Šišić (prir.), *Korenspondencija Rački – Strossmayer...*, 294.

²² Za Pravni fakultet bili su to Stjepan Spevec, Aleksandar Brezstyenszky i Blaž Lorković [usp. Šišić (prir.), *Korenspondencija Rački – Strossmayer...*, 311].

²³ Usp. *isto*, 294.

²⁴ Usp. *isto*, 310, 294 i 308.

²⁵ Usp. Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (dalje HR-NSKZG), Zbirka rukopisa (dalje ZR), R5330, Kosto Vojnović (dalje K. Vojnović), Molbenica dra. Koste Vojnovića Kneza Užičkoga, rodom iz Boke kotorske i narodnog zastupnika na dalmatinskom Saboru u Splitu da mu se udjeli učiteljska stolica na Hrvatskom Sveučilištu.

²⁶ Usp. Horvat, *Prošlost grada Zagreba...*, 270.

kraljevskih rješenja (od 27. travnja 1874.), a na prijedlog Hrvatske vlade koja je u tu svrhu 28. ožujka 1874. raspisala natječaj. Prema tome imenovana su tri redovita profesora iz reda Pravoslavne akademije. Stjepan Spevec izabran je za profesora Rimskoga prava, Aleksandar Bresztyenszky za profesora Građanskoga parbenog i izvanrednoga postupka i Hrvatsko-ugarskoga građanskoga prava te Blaž Lorković za profesora Političke ekonomije, Ustavne i pravne politike. Na temelju prijedloga navedene trojice profesora, a na preporuku Hrvatske vlade, kraljevskim rješenjem od 24. kolovoza 1874. godine, Vojnović je imenovan za profesora Građanskoga prava.²⁷ Prije imenovanja, članovi profesorskoga zbora Pravnoga fakulteta, su na temelju Vojnovićevih pisanih radova pravne i političke tematike te drugih podataka navedenih u molbi koji su potvrđivali njegovo svestrano i temeljito teoretsko obrazovanje, njegovu svestranost i poštenje, svojom predstavkom obrazložili i dokazali da je Vojnović u potpunosti kvalificiran i da ispunjava sve uvjete za imenovanje redovitim profesorom.²⁸

Kralj je 24. kolovoza 1874. imenovao i sve ostale profesore koje je predložila Hrvatska vlada, osim onih za Filozofski fakultet, njih je kralj imenovao 20. rujna 1874. godine.²⁹

Zakonskim člankom o ustrojstvu Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu od 5. siječnja 1874. izbor rektora nije bio propisan, stoga je Hrvatska vlada 5. rujna 1874. izdala provedbenu naredbu sveučilišnog zakona u kojoj se, između ostaloga, govori o izboru rektora i dekana, o profesorskim zborovima i upisu studenata. Nakon imenovanja profesora 18. rujna 1874. izabrani su dekani i prodekani Pravnoga i Bogoslovnoga fakulteta, a 30. rujna 1874. dekan i prodekan Filozofskoga fakulteta. Nakon što je njihove izbore potvrdila Hrvatska vlada, profesorski zborovi svih triju fakulteta na zajedničkoj sjednici održanoj 4. listopada 1874. izabrali su za rektora Matiju Mesića koji je od mogućih 17 glasova dobio 16, a za prorektora Konstantina Vojnovića koji je dobio 15 glasova. Zatim je ovaj izbor i službeno potvrđen od strane vladinog Odjela za bogoštovlje i nastavu 9. listopada 1874.³⁰ Vojnović je zbog spriječenosti stigao u Zagreb tek početkom listopada, te odmah potom 9. listopada 1874. godine položio profesorsku prisegu. Vojnovićevo imenovanje, prema Šišiću, dobro je prihvaćeno u hrvatskom narodu.³¹

Vojnović je predavao na katedri Općega građanskoga prava od osnutka fakulteta 1874. do umirovljenja 1891. godine. Bio je prvi redoviti profesor Gra-

²⁷ Usp. Nikola TINTIĆ, Pravni fakultet u Zagrebu, u: Željko PAVIĆ (prir.), *Pravni fakultet u Zagrebu*, knj. I., *Prilozi za povijest fakulteta*, Zagreb, 1996, 391-432, 392.

²⁸ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Molbenica...*; HR-NSK ZR K. Vojnović, *Osobni dokumenti*, r. br. 36.

²⁹ Usp. Horvat, *Prošlost grada Zagreba...*, 271.

³⁰ HR-UNIZG, *Dopis* br. 4241, u Zagrebu 9. listopada 1874.; Usp. Horvat, *isto*, 271-272;

³¹ Usp. Ferdo ŠIŠIĆ, Dr. Konstantin knez Vojnović Užički, u: *Ljetpis Jugoslavenske znanosti i umjetnosti*, (1909) 24, 79-96, 83; *Katolički list*, 4. lipnja 1903., 269.

đanskoga prava na Pravnom fakultetu.³² Nastupni je govor održao 29. studenog 1874. i prvo predavanje naslovljeno *Postanak i prispodoba austrijskog, francuskog i pruskog zakonika*.³³ Vojnović se u uvodnom govoru, prije nego što je počeo govoriti o temi svog prvog predavanja, zahvalio na ukazanoj mu velikoj časti što je izabran među prve profesore prvoga hrvatskoga sveučilišta.³⁴

U ovom govoru Vojnović je između ostalog rekao da hrvatsko Sveučilište zajedno s Akademijom mora biti umno i moralno središte svih Hrvata i da ono u sebi mora integrirati duhovne snage svih dijelova Hrvatske te pripremiti put za ostvarenje njene stvarne cjelokupnosti i sjedinjenja.³⁵ Pozvao je Dalmatince da svoju djecu ne šalju na sveučilišta izvan Hrvatske nego u Zagreb, tvrdeći da će mladež na taj način pridonijeti moralnom i umnom jedinstvu Hrvatske.³⁶ Savjetovao je hrvatskoj mladeži da njeguje u sebi znanje, moral i domoljublje jer će tako na najbolji način osigurati i sebi i Hrvatskoj sigurnu budućnost.³⁷ Vojnovićev nastup okarakteriziran je kao politički čin koji je mogao negativno utjecati na mladež pa mu je ban Mažuranić 13. prosinca 1874. dodijelio ukor.³⁸ Pitanje sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom je glavno političko pitanje s kojim je Vojnović ušao u politiku i kojim se bavio cijeli život.³⁹ On je i u ovom govoru podsjetio na to da je u Dalmaciji šesnaest godina branio hrvatsku misao i borio se za njeno sjedinjenje s Hrvatskom. Stoga ne treba čuditi što je ovaj govor prepoznat i ocijenjen kao politički koji ne pripada u sadržaj predmeta koji je predavao.⁴⁰

Budući da je imenovan za profesora Građanskog prava, svoj je nastupni govor i prvo predavanje posvetio upravo građanskom pravu. Nakon uvodnoga govora usmjerio se na temu te iznio nekoliko svojih misli o građanskom pravu. On je tvrdio da je građansko pravo izuzetno važno za čovjekov cijeli život, toliko važno da ga neprestano prati od začeca do smrti, kako veli: »Nema grane ogromnog pravosudnog stabla, koje toliko zasieca u sudbinu čovjeka, koliko je građansko (...) ono traži čedo u utrobi (...) te ga ne zapušta pri pogrebu«. ⁴¹ Za Vojnovića je građansko pravo

»kao Providnost Božja koja osobito bdije nad slabima i nesretnima, daje pobočnika ženi, a sirotinjskog suca djeci, nastoji oko njihovog odgoja, čuva nji-

³² Usp. Tintić, *Pravni fakultet u Zagrebu...*, 391-392.

³³ Nastupni govor D.ra Koste Vojnovića profesora građanskog prava na Zagrebačkom sveučilištu držan dne 29. listopada 1874., *Pravo*, 2 (1874) 21, 257-264 i *Pravo*, 2 (1875) 22, 289-295.

³⁴ Usp. Nastupni govor D.ra Koste Vojnovića..., *Pravo*, 2 (1874) 21, 257.

³⁵ Usp. *isto*, 257-258.

³⁶ Usp. *isto*.

³⁷ Usp. Nastupni govor D.ra Koste Vojnovića..., *Pravo*, 2 (1875) 22, 293-295.

³⁸ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*.

³⁹ Usp. Konstantin VOJNOVIĆ, *Un voto per l'unione ovvero gl'interessi della Dalmazia nella sua unione alla Croazia e all'Ungheria*, Spalato, Libreria Morpurgo, 1861; Lujo VOJNOVIĆ, Četrdeset godina poslije, u: *Jubilarni broj Narodnog lista*, Zadar, 1912, 19-20.

⁴⁰ Nastupni govor D.ra Koste Vojnovića..., *Pravo*, 2 (1874) 21, 258.

⁴¹ *Isto*.

hovo imanje, štiti nepripitomljene, a lude, slaboumne i rasipnike brani od njih samih». ⁴²

Vojnović smatra da je nemoguće opisati svakodnevne ljudske potrebe koje stvaraju najrazličitije pravne odnose regulirane građanskim zakonom. ⁴³ U predavanju se osvrnuo i na hrvatsko građansko pravo te rekao da je ono spoj rimske i kršćanske pravne tradicije. ⁴⁴

Građansko se pravo sastojalo od općeg dijela, stvarnog, obveznog, nasljednog i obiteljskog prava. Iz tih pravnih područja ponekad se izdvajao uži dio poput založnog i odštetnog prava. Oni su obično naznačeni kao posebni kolegiji, a predavali su ih privatni docenti po jedan ili dva sata tjedno. ⁴⁵ Građansko pravo predavalo se uglavnom na trećoj godini, a ispitivalo po dotadašnjim propisima na drugom državnom sudbenom ispitu koji se mogao polagati već posljednjih šest tjedana osmog semestra. ⁴⁶ Studenti su predmet slušali sve četiri godine s tim da je opći dio predavan skoro svake godine. ⁴⁷ Vojnović je, umjesto zakonom propisanih 8 sati tjedno, predavao često i više od osam sati. Tako je, na primjer, u zimskom semestru akademske godine 1876./1877. predavao Austrijsko privatno pravo, obći dio, obiteljsko ⁴⁸ i Nasljedno pravo po deset sati, a Stvarna prava jedan sat tjedno. ⁴⁹ U okviru katedre građanskog prava održavana je i nastava iz nekih drugih srodnih disciplina pa je Vojnović povremeno predavao jednosemestralne predmete Brzjavno javno i privatno pravo i Radno pravo. Brzjavno pravo predavao je akademske godine 1875./1876. i 1884./1885. pod nazivom Brzjavno privatno i kazneno pravo. Osim toga predavao je i Autorsko pravo. ⁵⁰ Vojnović je predavao i Rudno pravo šest školskih godina na Katedri za rudno pravo. ⁵¹

Sukladno zakonu svi redoviti profesori bili su dužni »bar svakoga trećega poljeća davati besplatni *publicum* od jedne ili dvije ure na tjedan o pojedinih čestih glavnoga svoga predmeta ili o drugoj kojoj struci«. ⁵² Prema knjigama reda predavanja Vojnovićevi *publicumi* su naslovljeni: Brzjavno i privatno pravo, Stvarna prava, Obiteljno pravo, Ženitbeni ugovori, Ženitbeno pravo, Ženitbene pogodbe i pogodbe na sreću, Zajednica vlasnosti i inih prava po obćem

⁴² Isto, 259.

⁴³ Usp. isto, 258-260.

⁴⁴ Usp. isto, 261-262.

⁴⁵ Usp. Zlatan STIPKOVIĆ, O nastavi i nastavnicima građanskog prava na Pravnom fakultetu, u: Željko Pavić (prir.), *Pravni fakultet u Zagrebu*, knj. II; *Prilozi za povijest katedri i biblioteke Fakulteta*, sv. I., Zagreb, Pravni fakultet Zagreb, 1996, 7-34, 17 i 19.

⁴⁶ Usp. isto.

⁴⁷ Usp. isto.

⁴⁸ Usp. Mira ALINČIĆ, Pola stoljeća katedre obiteljskog prava, u: Pavić (ur.), *Pravni fakultet u Zagrebu*, knj. II..., 329-341, 330.

⁴⁹ Usp. Stipković, *O nastavi i nastavnicima...*, 17, 19 i 22.

⁵⁰ Usp. isto.

⁵¹ Uz njega je od akademske godine 1879./1880. pojedine dijelove iz građanskog prava predavao docent Aleksandar Egersdorfer (isto, 22).

⁵² *Spomenica na 19. listopada 1974...*, 64.

austrijskom zakoniku i Ženitbeno pravo po postojećih u Hrvatskoj zakonih.⁵³ Vojnović je ovu dužnost odgovorno izvršavao, a svoj *publicum* bi potom objavljivao u *Pravu* i *Mjesečniku Pravničkog društva*.⁵⁴ Od 1886. profesori Pravnog fakulteta imali su i obvezu vođenja seminara.⁵⁵ Vojnović je bio voditelj seminar-skog odjela za Opće austrijsko građansko pravo,⁵⁶ te vodio seminare pod nazivom Exegetičko tumačenje građanskoga zakonika sa vježbami,⁵⁷ Seminarske vježbe iz građanskog prava i Seminar građanskog prava.⁵⁸

2. Članstvo i djelovanje u odborima i povjerenstvima

Vojnović je bio jedan od utemeljitelja i *Hrvatskog pravničkog društva* i časopisa *Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu*. Naime, on je kao jedan od 38 članova, sudjelovao na glavnoj osnivačkoj skupštini Hrvatskog pravničkog društva održanoj 28. veljače 1875. godine na kojoj je ovo prvo hrvatsko pravničko društvo utemeljeno, izabralo svog predsjednika i dvanaest članova odbora te donijelo pravilnik društva.⁵⁹ Vojnović nije bio među izabranim, niti je dobio neku od formalnih uloga u društvu. Tom prigodom je izabrani predsjednik Franjo Schmidt održao govor u kojemu je i naznačio osnovne zadaće i ciljeve ovog društva.⁶⁰

Sukladno pravilniku društva, glavna je svrha ovog društva, promicanje i razvoj prava u teoriji i praksi, može se postići: predavanjem, zajedničkim razgovorima i razjašnjenjima, priopćavanjem pravnih slučajeva iz svih pravosudnih struka i pravnog zakona.⁶¹ Društvo će svoju svrhu promicanja i razvoja prava u

⁵³ Usp. HR-UNIZG, *Redovi predavanja za akademske godine od 1874/75. do 1890-1891. – za zimsko i ljetno poljeće*.

⁵⁴ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I.*; O filozofičkoj i juridičkoj naravi brzojava i njegovoj moralnoj važnosti, *Pravo*, 3 (1875) 33; *Mjesečnik Pravničkog društva u Zagrebu*, 2 (1876) 2; Brzjavno pravo, Spadaju li pogodbe, brzjavom sklopljene, ne pismene i mogu li zamieniti one, koje po zakonu imaju biti pismeno sastavljene?, *Pravo*, 4 (1876) 39; *Mjesečnik Pravničkog društva u Zagrebu*, 2 (1876) 5; O sukobu privatnog prava sa javnim brzjavnim pravom i o načinu kako da se ovaj poravna. *Mjesečnik Pravničkog društva u Zagrebu*, 2 (1876) 10; *Pravo*, 4 (1877) 48; Brzjavno kazneno pravo, *Pravo*, 5 (1877) 52-54.

⁵⁵ Usp. *Kr. Sveučilište Franje Josipa I. u Zagrebu 1874. – 1899. – Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu...*, 16.

⁵⁶ Usp. Tintić, *Pravni fakultet u Zagrebu...*, 416.

⁵⁷ Usp. Stipković, *O nastavi i nastavnicima...*, 22.

⁵⁸ Usp. HR-UNIZG, *Redovi predavanja za akademske godine od 1886/1887. do 1889-1890. – za zimsko i ljetno poljeće*.

⁵⁹ Usp. Izvješće o radu pravničkog društva. Zapisnik od 28. veljače 1875., u: *Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu*, 1 (1875) 1, 25-26 i 35-36.

⁶⁰ Usp. Govor predsjednika pravničkog društva presv. g. Franje Schmidta rečen 28. veljače o. g. u glavnoj skupštini društva nakon proglašenja konstituiranja, u: *Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu*, 1 (1875) 1, 1-2.

⁶¹ Usp. Izvješće o radu pravničkog društva. Zapisnik od 28. veljače 1875., u: *Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu*, 1 (1875) 1, 25-26 i 35-36.

teoriji i praksi, između ostalog nastojati ostvariti i izdavanjem strukovnog lista *Mjesečnik pravničkog društva u Zagrebu*. Budući da je časopis izlazio neprekidno do 1945. u njemu se izmijenio i veći broj urednika. Ovdje ćemo navesti samo glavne urednike koji su ga uređivali u vremenu od 1875. do 1919., a to su: Blaž Lorković, Jaromir Hanel, Josip Šilović, Stjepan Kranjčić i Ladislav Polić.⁶² List je imao zadaću spojiti teoriju s praksom što je moguće potpunije, da bi postao ne samo glasilo pravničkog društva nego i glasilo čitavog hrvatskog naroda, osim toga donositi priopćenja s glavnih i mjesečnih skupština društva.⁶³ Vojnović je gotovo redovito od izlaska *Mjesečnika pravničkog društva u Zagrebu* objavljivao članke, pisao recenzije i prikaze.

Vojnović je bio i član kraljevskog povjerenstva za teoretske državne ispite za pravno-povijesni i sudbeni razdjel.⁶⁴ Vojnović je, prema pismenom svjedočenju Akademskog senata, kao član povjerenstava za stroge ispite pokazao »osobito lijep i vješt način ispitivanja i pravednu strogost u prosudjivanju ispitnih rezultata«. Vojnović je bio član nekoliko odbora i povjerenstava. Bio je član akademskih društava »Orao« i »Dom«, član Odbora za potporu udova i siročadi sveučilišnih profesora, član Odbora za habitaciju i za zakonsku osnovu o izboru rektora, član Odbora za pregledavanje izvješća sveučilišne biblioteke i prijedloga glede sistematiziranja knjižničnog osoblja. Osobito se ističe njegovo sudjelovanje u Odboru za proučavanje i prosuđivanje osnove novog kaznenog zakona o zločinima i prijestupima, a ovom odboru bio je i predsjednik.⁶⁵ Također bio je izvjestitelj o reciprocitetu s drugim sveučilištima, zbog čega je od Akademskog senata dobio i posebnu zahvalu.⁶⁶ Vojnović je više od trideset puta bio jedan od tri člana povjerenstva za promoviranje novih doktora. Promoviranje doktora odvijalo se pred povjerenstvom koje su činili rektor, dekan i promotor. Vojnović je u ovom povjerenstvu bio kao rektor šest puta, kao dekan šesnaest puta, kao prodekan jednom i kao promotor devet puta.⁶⁷ Osobito je zaslužan za osmišljavanje i održavanje prve promocije doktora.

⁶² Žaklina HARAŠIĆ, Vilma PEZELJ, Teorija prava u časopisu »Mjesečnik« (1875.-1945.), *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 2006, 481-499, 483.

⁶³ Usp. isto, 35-36. Časopis je izlazio do 1945. [usp. D. ČEPULO, Razvoj pravne izobrazbe i pravne znanosti u Hrvatskoj do 1776. godine i Pravni fakultet u Zagrebu od osnivanja 1776. do 1918. godine, u: Pavić (ur.), *Pravni fakultet u Zagrebu 1776.-1996...*, 51-93, 92].

⁶⁴ Usp. HR-UNIZG, *Red predavanja za šk. god 1880-1881*.

⁶⁵ Vojnović je bio član strukovnih odbora Hrvatskog sabora, Odbora za pravosuđe i Odbora za bogoštovje i nastavu (usp. Zapisnik 3. sjednice Hrvatskog sabora održane 3. listopada 1878., u: *Saborski dnevnik kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije: god. 1878.-1881.*, Zagreb, 1903, 9).

⁶⁶ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Osobni dokumenti*, r. br. 36.

⁶⁷ Usp. HR-UNIZG, *Knjiga doktora promoviranih na Kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu (1877.-1909.)*.

3. Djelovanje u Akademskom senatu

Vojnović je bio osam puta član Akademskog senata. Članovi Akademskog senata bili su: rektor, prorektor, svi dekani i prodekani svih fakulteta, a mandati su im trajali godinu dana.⁶⁸ Vojnović je bio tri puta dekan (ak. g. 1876./1877., 1880./1881. i 1886./1887.), dva puta prodekan (ak. g. 1881./1882. i 1887./1888), dva puta prorektor (ak. g. 1874./1875. i 1878./1879.) i jednom rektor Sveučilišta (ak. g. 1877./1878.).⁶⁹ Prve akademske godine (1874./1875.) bio je izabran i za prorektora. Kao prorektor radio je na tome da se studentima iz Dalmacije omogući studiranje na novootvorenom Sveučilištu u Zagrebu,⁷⁰ a godinu dana poslije predlagao da im se dodijele i stipendije.⁷¹

U akademskoj godini 1876./1877. Vojnović je obnašao dužnost dekana Pravnog fakulteta,⁷² a u lipnju 1877. izabran je za rektora Sveučilišta.⁷³ Naime, u dopisu od 25. lipnja upućenom hrvatskom banu rektorat Sveučilišta izvješćuje da je dana 23. lipnja 1877. obavljen izbor novog rektora za šk. god. 1877/78., te da je većinom glasova za novog rektora izabran Konstantin Vojnović. Budući da je izbor obavljen u skladu sa zakonom te uz predloženi zapisnik o izboru, mole bana da potvrdi ovaj izbor.⁷⁴ Budići da zakonskim člankom o ustrojstvu Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu od 5. siječnja 1874. izbor rektora nije bio propisan, prva dva rektora birana su prema provedbenoj naredbi od 5. rujna 1874. godine. Zakon o izboru rektora donesen je 27. kolovoza 1875. Prema ovom zakonu rektor se bira svake godine iz drugoga fakulteta, a biraju ga po četiri predstavnika (od kojih najmanje dvojica moraju biti redoviti profesori) s Pravnoga, Filozofskoga i Bogoslovnoga fakulteta. Za rektora je mogao biti izabran samo redoviti profesor apsolutnom većinom glasova, a potvrđivao bi ga hrvatski ban. Nakon isteka jednogodišnjeg rektorskog mandata, sljedeću godinu rektor bi obavljao dužnost prorektora.⁷⁵ Ban je ovaj izbor potvrdio, tako da je Vojnović 20. rujna 1877. preuzeo ured i dužnost rektora. Na prvoj sjednici Akademskog senata održanoj 12. listopada 1877. kojom je predsjedao kao rektor, Vojnović je srdačno pozdravio sve članove Senata te ih zamolio da mu iziđu u susret, te mu svojom pomoću i savjetima olakšaju ispuniti ovu odgovornu dužnost.

⁶⁸ Zakonski članak sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 5. siječnja 1874., ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, u: *Spomenica na svetčano otvorenje...*, 52.

⁶⁹ Usp. HR-UNIZG, *Redovi predavanja od akademske godine 1874/1875. do 1890./1891*; Šišić, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 85.

⁷⁰ Usp. Šišić, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 84.

⁷¹ Usp. Hrvatski državni arhiv u Zagrebu (dalje HR-HDAZG), Fond 981, Obiteljski Fond. Vojnović, kutija 1, novinski isječak pod naslovom *Domaće viesti*; HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*.

⁷² Usp. Šišić, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 85.

⁷³ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*.

⁷⁴ Usp. HR-UNIZG, *Zapisnici Akademskog senata 1877./1878.*

⁷⁵ Usp. *Spomenica na svetčano otvorenje...*, 52; *Spomenica o 25-godišnjem postojanju...*, 11.

Tom prigodom rekao je da će u svom radu nastaviti pozitivnim smjerom svojih prethodnika i da će slijediti njihov primjer.⁷⁶

Potom je u dvorani Hrvatskog sabora 19. listopada 1877. održana svečanost instalacije rektora.⁷⁷ Ovom prigodom Vojnović je održao vrlo značajan govor u kojem je rekao da je uloga Sveučilišta »uzgojivanje ideala u akademičkoj omladini, dovesti taj ideal u sklad sa realnim potrebama Hrvatske«. Govorio je, između ostalog, da znanost i moral moraju ići zajedno jer je moralna istina ključna za razvoj pravog znanstvenika.⁷⁸ Ovaj govor je imao velik odjek u javnosti, a kasnije tiskan pod naslovom »O zadaći našega sveučilišta da uzgaja najviše ideale«.⁷⁹

Vojnović je održao značajan govor i prigodom predaje službe rektora svom nasljedniku profesoru Franji Maixneru.⁸⁰ U govoru je napomenuo i da je sve svoje snage usmjerio za napredak Sveučilišta.⁸¹ Koliko je u tome uspio djelom se može vidjeti i iz izvješća o njegovu radu. Naime, nakon ovog govora Vojnović je podnio i izvješće o svom rektorskom radu.⁸² Iz izvješća se, između ostalog, vidi da je Vojnović kao rektor promovirao prve doktore znanosti na Sveučilištu u Zagrebu,⁸³ te sa svojim suradnicima organizirao i napravio protokol za promociju održanoj u velikoj dvorani tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti na Gornjem gradu, kojoj su nazočili brojni uzvanici te ban Ivan Mažuranić.⁸⁴ Akademski senat je na sjednici održanoj 6. prosinca 1877. potvr-

⁷⁶ Usp. HR-UNIZG, *Zapisnici Akademskog senata 1877./1878...*

⁷⁷ Instalacija Vojnovića za rektora razlikovala se od prethodnih po tome što su rektoru i dekanima prvi put predana odlikovanja i znakovi akademskih vlasti zagrebačkog sveučilišta. Simbolična odličja izrađena su u Beču i financirana iz privatnih izvora, a po narudžbi cara Franje Josipa I. Budući da se insigne prvi put koriste Vojnović je predložio da se napravi pravilo i ceremonijal za njihovu upotrebu, a budući da insigne ostaju u trajnom vlasništvu Sveučilišta treba i za ubuduće napraviti protokol kako ih upotrebljavati i čuvati [usp. HR-UNIZG, *Zapisnici Akademskog senata 1877./1878*; Instalacija rektora za tek. šk. god. 1877-78, *Mjesečnik Pravničkog društva u Zagrebu*, 3 (1877) 11, 524-528, 524-525].

⁷⁸ Usp. *Instalacija rektora...*, 525.

⁷⁹ Govor su uskoro prenijele pod različitim naslovima brojne novine u Hrvatskoj: *La Dalmazia Cattolica*, 8 (1877) 44, 45, 46; *Obzor*, 7 (1877) 242; *Narodni list (Il Nazionale)*, 15 (1877) 85, 86, 87, 88; *Pravo*, 5 (1877) 56, 242-246.

⁸⁰ Usp. HR-UNIZG, *Zapisnik sjednice akademskog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*, držane 29. srpnja 1879., k.br. 369-1878.

⁸¹ Usp. HR-HDAZG, f. 981, OF Vojnović, k. 1, Govor odstupajućega rektora dra. Konstantina Vojnovića prigodom svečane instalacije dne 19. listopada 1878.

⁸² *Isto*.

⁸³ U akademskoj godini 1877./1878. prva generacija bogoslova i pravnika završila je svoj studij na hrvatskom sveučilištu, a šestero ih je doktoriralo (Robert Vernić pl. Turanski, Aleksandar Schmit, Franjo Slam, Jakov Radošević, Ljudevit Jurinc i Andrija Jagatić). Od njih su dvojica Schmidt i Jagatić doktorirala na Bogoslovnom, a ostala četvorica na Pravnom fakultetu [*isto*].

⁸⁴ *Isto*, HR-HDAZG, f. 981. OF Vojnović, k. 1. Prve promocije doktora na hrvatskom sveučilištu, dopisnik *uredništva Andrija Jagatić*. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu promovirano je 14. rujna 2008. 170 novih doktora znanosti čime je obnovljena tradicija iz 1877. da bi se šira javnost upoznala s istraživačkim, znanstvenim i umjetničkim potencijalom Sveučilišta. Tada je nakon položene prisage rektor Zagrebačkog sveučilišta prof. Aleksa Bjeliš proglasio nove doktore znanosti (usp. *Glas Koncila*, 21. rujna 2008.).

dio Red promocije. Ovaj Red promocije detaljno propisuje postupak promocije od zamolbe kandidata do samog uručenja diplome i završetka svečanosti. Opisuje na latinskom jeziku riječi koje izgovara kandidat doktorandus i riječi koje izgovara rektor promotor, propisuje kretnje, mjesto i vrijeme i tko sve prisustvuje promociji. Ističe da kod promocija rektor i dekani nose svoje insigne, sadržaj i izgled diplome te od čega se diploma izrađuje.⁸⁵ Iz izvješća o Vojnovićevu rektorskom radu također se može primijetiti da je u akademskoj godini za vrijeme njegova rektorovanja upisan rekordan broj studenata, da se vidno povećao broj uspješno položenih rigoroznih ispita, te da su studenti sedam puta povećali upotrebu knjiga.⁸⁶

Akademski senat imao je zadaću osigurati potpunu uzajamnost između austrijskih sveučilišta i hrvatskog sveučilišta. Tim povodom Vojnović je izradio spomenicu »O željama našega sveučilišta u pogledu reciprociteta« i predao je banu Mažuraniću, a Akademski senat je uputio predstavku Hrvatskoj vladi kojom je moli da kod carskog i kraljevskog ministarstva za bogoštovlje i nastavu to ishodi. Hrvatska vlada je za uspješno rješenje ovog pitanja poslala Vojnovića u Beč, gdje je on posjetio austrijskog ministra za bogoštovlje i nastavu Karla pl. Stremayra, a bio je primljen u audijenciju kod cara kojem je također obrazložio ovu želju i pitanje. Vojnović je u svojim nastojanjima uglavnom uspio, a da je mnogo doprinio potvrđuje i zahvala odjela Hrvatske vlade.⁸⁷

Vojnović je svoju zadaću uspješno obavio, tako da su rješenjem od 25. listopada 1878. hrvatskim i slavonskim studentima, nešto poslije i studentima iz Istre i Dalmacije, zajamčene one pogodnosti koje su prije osnutka Sveučilišta imali studenti Pravoslavne akademije u Zagrebu, »uz dodatak da sudstvene i državno-znanstvene ispite, kao i stroge ispite, moraju položiti na austrijskim sveučilištima ako u Austriji žele dobiti državnu ili javnu službu«.⁸⁸ Također, ovim rješenjem za studente Sveučilišta u Zagrebu koji dolaze iz Istre i Dalmacije osigurana je mogućnost državne stipendije, a »kandidatima za učitelje omogućeno je studirati na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, s tim da, prema

⁸⁵ HR-UNIZG, Red promocije na pravo- i državoslovnom fakultetu kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, br. 508-1977; usp. *Doktorske promocije na Sveučilištu u Zagrebu 1877.-2017.*, <https://www.unizg.hr/istrazivanje/doktorski-studiji/promocija-doktora-znanosti/povijest> (16.02.2026).

⁸⁶ HR-HDAZG, f. 981, OF Vojnović, k. 1, *Govor odstupajućega rektora dra. Konstantina Vojnovića...*

⁸⁷ HR-UNIZG, *Zapisnik Akademskog senata 1878./1879.*

⁸⁸ Studenti Pravoslavne akademije u Zagrebu tijekom studija mogli su prijeći i nastaviti studij na austrijskom sveučilištu bez problema, a apsolvanti Pravoslavne akademije mogli su na austrijskim sveučilištima polagati stroge ispite i biti promovirani. Pravoslavna akademija nije mogla podjeljivati doktorate. Takav je odnos ostao i kad se otvorilo sveučilište u Zagrebu. Studentima Pravnog i Filozofskog (učiteljskog) fakulteta koji su pohađali studij i polagali ispite na austrijskim sveučilištima, studij i položeni ispiti priznati su im i u Hrvatskoj. Ključno je bilo to što se s položenim ispitima u Hrvatskoj nije mogla dobiti javna služba u Austriji. Potpuni reciprocitet nije postignut do kraja postojanja Monarhije (usp. *Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta...*, 8-9; Čepulo, *Razvoj pravne izobrazbe...*, 81).

naukovnom redu u Austriji, moraju jednu godinu trogodišta provesti u austrijskim sveučilištima gdje bi polagali i profesorski ispit.«⁸⁹ U vrijeme Vojnovićeva rektorovanja Sveučilište u Zagrebu njegovalo je dobre odnose i uspostavilo znanstvenu suradnju s njemačkim, latvijskim, ruskim, francuskim, talijanskim, nizozemskim i belgijskim sveučilištima.⁹⁰ Na kraju svoje rektorske službe Vojnović se srdačno zahvalio svim članovima Senata što su ga prilikom njegove rektorske službe »revno i krepko podupirali što samim činom, što savjetom«. Istom prigodom, prorektor Anton Kržan se u ime svih članova Senata zahvalio Vojnoviću na njegovoj upravi kojom je revno i savjesno upravljao Sveučilištem.⁹¹

4. *Suspenzija od službe i plaće*

Vojnović je na Sveučilištu u Zagrebu bio suspendiran u razdoblju od 11. kolovoza 1881. do 22. ožujka 1882.⁹² Vojnović kao da je ovo već naslutio jer se već prije suspenzije pitao je li šk. god. 1880./1881. ujedno i zadnja godina njegove profesorske službe.⁹³ Naime, Kraljevsko-zemaljsko-vladin odjel za bogoštovlje i nastavu je svojim otpisom br. 4687 od 11. kolovoza 1881. godine priopćilo Rektoratu da su

»kr. javni i redoviti profesori na pravo- i državoslovnom fakultetu Dr. Konstantin Vojnović i Dr. Franjo Vrbanić po odluci hrvatskoga bana od 8. kolovoza 1881. br. 2188/pr suspendirani od službe i plaće, te da je protiv njih određena disciplinarna istraga, zato što su se oni prigodom gradskih izbora isticali nekorrektnim ponašanjem, koje ne dolikuje njihovu zvanju i koje negativno utječe na odgoj mladeži.«⁹⁴

Disciplinska istraga protiv Vojnovića provedena je 28. kolovoza 1881., a tijekom ispitivanja Vojnoviću se nije mogla dokazati krivnja. Vojnović je potom odlučio potražiti zaštitu od Akademskog senata i Pravnoga fakulteta. Rektor i predsjednik akademskog senata dr. Aleksandar pl. Bresztyenszky je sazvao izvanrednu sjednicu Akademskog senata povodom suspenzije Vojnovića i Vrbanića i njihove zamolbe da im se izda odgovarajuća službena potvrda o njihovoj

»sposobnosti za znanstveno-nastavno zvanje i o uspješnosti njihovog rada na Sveučilištu i na znanstvenom području i gledano s moralne strane, te je li

⁸⁹ Usp. HR-UNIZG, Zapisnik Akademskog senata 1877./1878. i 1878./1879.; *Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta...*, 7-9; Šišić, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 87-88; HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*.

⁹⁰ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*.

⁹¹ Usp. HR-UNIZG, *Zapisnici Akademskog senata 1877./1878.*

⁹² Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*

⁹³ Usp. *isto*.

⁹⁴ HR-UNIZG, br. I. šk. god. 1881/82. *Zapisnik izvanredne sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 7. listopada 1881.*

njihovo djelovanje bilo kao rektora, dekana ili profesora imalo upliva na odgoj studenata?»⁹⁵

Akademski senat je zaključio da se najprije pozove dekanat Pravnoga fakulteta te da sukladno s §21 i §32 zakonskog članka *Ob ustrojstvu sveučilišta* od 5. siječnja 1874. prikupe i podnesu sve spise koji se odnose na djelovanje dvojice profesora na Sveučilištu te da se ova sjednica nastavi isti dan popodne u pet sati. Na popodnevnoj sjednici dekanat Pravnoga fakulteta priložio je sve spise koji se odnose na imenovanje i službovanje suspendiranih kraljevskih javnih i redovitih profesora Vojnovića i Vrbanića. Akademski senat je održao sjednicu i 6. rujna 1881. te na temelju svih spisa, literarnih radova dvojice profesora i spisa Akademskog senata sastavio dopis i napisao traženu svjedodžbu dvojici profesora pod nazivom »Uredovna svjedočba«.⁹⁶

U ovoj svjedodžbi Akademski senat je iznio da je detaljno pregledao sve dokumente i sve druge podatke koji se odnose na Vojnovićevu djelatnost od njegova dolaska na Sveučilište do njegove suspenzije. Na temelju iznesenih podataka mogu se vidjeti sve dužnosti koje je Vojnović obnašao na Sveučilištu i Pravnom fakultetu, ali i to kakav je Vojnović bio kao karakter, odnosno kao čovjek. Između ostalog, Akademski senat je naveo da Vojnović ima svestranu i temeljitu teoretsku naobrazbu, da je oštrouman i da potanko poznaje zakon, da je »solidan u svom radu, skroz pošten, svestran i ponosan«.⁹⁷

»Kao profesor na katedri nastojao je ulivati u dušu i srce svojim slušateljnim znanost građanskog prava na temelju religiozno-konzervativnih načela, ističući uvijek, kako sve uredbe čovječje, pak i privatno pravo potiču od Boga, koji sve nadahnjuje što um čovječji dobra na svietu stvara. Ovaj način predavanja vrstan je osobito čuvati mladež našeg sveučilišta od socijalističkih i komunističnih i nihilističkih načela, pak tako vrlo uspješno djelovati na odgoj mladoga naraštaja, a za javni život u kršćanskom duhu.«⁹⁸

Nadalje, da nije uopće potrebno ni raspravljati da je on uvijek »zdušno i s ljubavlju obnašao svoju profesorsku dužnost«. Zatim, da je kao član povjerenstva za stroge ispite pokazao »osobito liep i vješt način ispitivanja i pravednu strogost u prosudjivanju ispitnih rezultata«.⁹⁹ Potom da je Vojnović bio član više različitih odbora i društava, kao što su na primjer akademska društva *Orao* i *Hrvatski Dom* te da mu je Akademski senat na svojoj sjednici održanoj 29. studenoga 1878. godine izrekao posebnu pohvalu za njegov rad u Odboru za potporu udova i siročadi sveučilišnih profesora. Uz navedeno, Akademski senat je naveo Vojnovićev dobar odnos sa svim djelatnicima Akademskog sena-

⁹⁵ HR-UNIZG, br. XIII. šk. god. 1880/81. *Zapisnik izvanredne sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 6. rujna 1881.*

⁹⁶ Usp. isto.

⁹⁷ HR-NSKZG ZR Kosta Vojnović, *Osobni dokumenti*, r. br. 36, »Uredovna svjedočba«.

⁹⁸ Isto.

⁹⁹ Isto.

ta, te da – ako bi dolazilo do narušavanja ugleda Sveučilišta i discipline među studentima – on je uvijek nastojao da se to ispravi. Na kraju ove svjedodžbe Akademski senat iznosi da mora

»istini za volju potvrditi, da proti vladanju profesora dra Vojnovića izvan njegova učiteljskog zanimanja i sveučilišnih krugova do sada od nikoje strane nije došlo niti najmanja pritužba kroz svih 7 godina njegovog učiteljskoga zvanja«. ¹⁰⁰

Akademski senat je na Vojnovićevu zamolbu održao izvanrednu sjednicu i 7. listopada 1881. godine. Naime, Vojnović je zamolio Akademski senat da mu omogući povratak na službu ako se smatra da je on nevin, odnosno ako je kriv ili kažnjen da ga otpusti. Ovoj Vojnovićevoj zamolbi Akademski senat je udovoljio i jednoglasno zaključio da se

»predstavkom Aleksandar Bresztyensky-a, a po Senatu prihvaćenom, da se ban zamoli sukladno § 32. Sveučilišnog zakona od 5. siječnja 1874. godine da odredi da se protiv suspendiranih sveučilišnih profesora Vojnovića i Vrbanića određena disciplinarna istraga po mogućnosti što prije dovrši«. ¹⁰¹

Na ovu zamolbu Akademskog senata za ubrzanjem dovršetka disciplinarne istrage ban Ladislav grof Pejačević ¹⁰² je odgovorio svojim dopisom od 12. listopada 1881. br. 2943 da je protiv kr. javnog i redovitog profesora Franje Vrbanića obustavio disciplinarnu istragu i da mu je vratio službu i plaću, dok je što se tiče profesora Vojnovića odluka ostala nepromijenjena. ¹⁰³

Na sjednici Akademskog senata držanoj 21. listopada 1881. raspravljalo se i o Vojnovićevoj molbi kojom moli Senat da mu ishodi povratak na sveučilišnu službu. Senat je i ovu Vojnovićevu molbu usvojio te zaključio da će

»posebnom predstavkom koju će sastaviti prorektor dr. Bresztyenszky i prodekan dr. Suk zamoliti bana da ga vrati u službu. Potom je sastavljenu predstavku Senat jednoglasno prihvatio i poslao banu.« ¹⁰⁴

Budući da nije dobio nikakvog odgovara Vojnović je ponovo uputio molbu Senatu i zamolio da mu se pismeno odgovori što je o njegovu slučaju Akademski senat odlučio i učinio. Stoga je sazvana nova izvanredna sjednica Akademskog senata koja je održana 3. prosinca 1881. godine. Na njoj je rektor iznio sve ono

¹⁰⁰ Isto.

¹⁰¹ HR-UNIZG, Zapisnik sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 14. listopada 1881.

¹⁰² Za vrijeme banovanja bana Ladislava Pejačevića (1880.-1883.) putem zajedničkih poslova odvijala se postupna mađarizacija Hrvatske. Kada su se u ljeti 1883. u nekim gradovima u Hrvatskoj pojavili grbovi s mađarskim natpisima, došlo je do protumađarskog narodnog pokreta i skidanja grbova. Potom je ban Pejačević dao ostavku, a u Hrvatskoj je uvedeno izvanredno stanje i poslana vojska na čelu s komesarom Hermannom Rambergom koji je ugušio pokret i vratio grbove, ali bez natpisa (usp. Pavličević, *Povijest Hrvatske...*, 283-284).

¹⁰³ Usp. HR-UNIZG, Dokumenti br. I. šk. god. 1881/82. *Zapisnik izvanredne sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 7. listopada 1881.*

¹⁰⁴ HR-UNIZG, Dokumenti br. III. šk. god. 1881/82. *Zapisnik sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 21. listopada 1881.*

što mu je kao rektoru o ovom slučaju bilo poznato i što je saznao bilo službeno bilo u osobnim razgovorima. Zatim je Vojnovićevu molbu, kojom traži da ga Akademski senat zaštiti, te da »najpogodnijim i najuspješnijim načinom učini kraj njegovom nepodnošljivom stanju«, predsjednik Senata stavio na dnevni red. Nakon dugog vijećanja jednoglasno se zaključilo i odlučilo da se uputi za-molba u obliku predstavke Njegovu Veličanstvu da se Vojnoviću vrati njegova sveučilišna služba i plaća.¹⁰⁵

Vrlo brzo je kr. zemaljsko-vladin odjel otpisom od 27. prosinca 1881. priopćio Akademskom senatu da njihova predstavka upućena Njegovu Veličanstvu nije ništa odredila, ujedno zamjerajući Senatu što je svojom molbom i predstavkom Njegovu Veličanstvu zaobišao Hrvatsku vladu. Istim dopisom odjel Hrvatske vlade priopćuje da je Vrbanićeva zamolba riješena pozitivno.¹⁰⁶ Vojnović je u svojoj obrani tvrdio da nije nikad nastupao i govorio protuzakonito te da je sve što je radio i govorio bilo u skladu s važećim zakonima i njegovom dužnosti, za koju je govorio da ju je vršio »kao kršćanin, Hrvat i profesor«. Vojnović je isticao da mu je rješenje o suspenziji od službe i plaće doneseno bez dokazane krivnje i izrečene presude, stoga je nastojao dokazati svoju nedužnost i izboriti se za svoje pravo.¹⁰⁷

Vojnović je bio svjestan da će teško naći novi posao ako ova suspenzija bude trajna. Stoga je o svemu što se događalo u vezi njegove suspenzije od službe i plaće upoznao biskupa Strossmayera i zamolio ga da preko svojih prijatelja i utjecajnih hrvatskih domoljuba u Beču upozna s njegovim slučajem i samog cara. Budući da se na ponudu, kojom se od njega tražilo da se odrekne sabor-skog mandata ako želi zadržati službu na Sveučilištu, morao očitovati do kraja veljače 1882., sve mu je manje bilo vremena na raspolaganju. Ostao je bez prihoda za uzdržavanje obitelji, a potrošio je i svu ušteđevinu što je imao, stoga je zamolio biskupa Strossmayera da mu pomogne ako bude potrebno. Bez obzira na sve ove poteškoće, Vojnović je silno želio ostati u Hrvatskoj.¹⁰⁸

Vojnovićeva ustrajnost i inzistiranje na pravu urodilo je plodom te mu je 11. ožujka 1882. godine suspenzija ukinuta, a on se ponovo vratio u službu i na svoju katedru.¹⁰⁹ Naime, u dopisu upućenom Akademskom senatu 22. ožujka 1882. br. 3136 kojeg je u ime bana potpisao Ivan Vončina, piše kako se izvješćem od 2. ožujka 1882. br. 138 odobrava podneseni red predavanja sa svih fakulteta Sveučilišta za ljetni semestar šk. god. 1881./1882.

¹⁰⁵ Usp. HR-UNIZG, Dokumenti br. II. šk. god. 1881/82. *Zapisnik izvanredne sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 3. prosinca 1881.*

¹⁰⁶ Usp. HR-UNIZG, Dokumenti br. II. šk. god. 1881/82. *Zapisnik redovite sjednice akademickog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 17. siječnja 1882.*

¹⁰⁷ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I.*

¹⁰⁸ Usp. Vojnović je molio Strossmayera da se obrati nadvojvodi Albrechtu, Josipu barunu Filipoviću, Metelu Ožegoviću ili nekoj drugoj utjecajnoj osobi u Beču koji će upoznati cara s čitavim slučajem [usp. T. MARKUS, *Korespondencija Strossmayer – Vojnović: izabrani dokumenti, u: Zbornik Odsjeka povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, 25 (2007) 331-383, 363-364].

¹⁰⁹ Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I.*

»Terse u privitku na daljnje uredovanje vratja s tim dodatkom, da se odobrava-ju i kolegiji, koje je u službu opet uspostavljeni profesor Dr. Konstantin conte Vojnović glasom tamošnjega izvjestja od 18. ožujka t. g. br. 138 prijavila za isti semestar i koji stoga imaju uvrstiti u prilažeći red predavanja na Pravo- i drža-voslovnom fakultetu.«¹¹⁰

Nakon povratka u službu, Vojnović je kao prodekan Pravnoga fakulteta prvi put sudjelovao na sjednici Akademskog senata. Tom je prigodom pred-sjednik Akademskog senata najprije srdačno pozdravio Vojnovića izrazivši svoju radost što ga ponovo vidi u Senatu, a potom je Vojnović odzdravljajući mu, iskreno zahvalio prije svega rektoru Franji Markoviću i prorektoru Aleksandru Bresztyenszkyom, a potom i svakom pojedinom članu Senata na iskazanoj ko-legijalnosti i pruženoj mu potpori za vrijeme suspenzije.¹¹¹ Vojnović do kraja ove školske godine nije imao većih poteškoća. Uz ispite i predavanja sljedećih školskih godina sve do umirovljenja nastavio je s pisanjem, objavljivanjem i recenziranjem. A više pažnje je posvećivao nekolicini nadarenijih i boljih stu-denata. U akademskoj godini 1886./1887. bio je dekan Pravnoga fakulteta, a sljedeće godine prodekan.¹¹² Budući da je te godine izgubio izbore i povukao se iz aktivne politike, odlučio je da će još više truda i vremena posvetiti znano-sti.¹¹³ To je poslije i potvrdio svojim radom na istraživanju povijesti Dubrovačke Republike, a osobito nakon svojega proglašenja dopisnim članom JAZU.¹¹⁴

5. Prisilno umirovljenje

O mogućim umirovljenjima sveučilišnih profesora počelo se govoriti 1887. godine, a Vojnović je tada izjavio: »Ja sam na to spreman, i napram takoj even-tualnosti ću urediti svoje stvari. Bude li se glasina potvrdila, rek bi kako sam ju naslutio.«¹¹⁵ Kada su te glasine postale zbilja i Vojnović stvarno, na prijedlog bana Khuena Hedervarya,¹¹⁶ 5. ožujka 1891. prisilno i trajno umirovljen, zaista je potvrdio da je i za takav scenarij bio spreman.¹¹⁷ Naime, na sjednici Aka-

¹¹⁰ HR-UNIZG, Akademičkom senatu kr. sveučilišta Franje Josipa I. br. 3136. U Zagrebu 22. ožujka 1882.

¹¹¹ Usp. HR-UNIZG, Dokumenti br. XIX. šk. god. 1881/82. *Zapisnik izvanredne sjednice akademičkog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 24. travnja 1882.*

¹¹² Usp. HR-NSKZG ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I.*

¹¹³ *Isto.*

¹¹⁴ *Isto.*

¹¹⁵ Markus, *Korespondencija Strossmayer – Vojnović...*, 377.

¹¹⁶ Zasnijeh je dvadesetak godina 19. stoljeća (1883.-1903.) u Hrvatskoj obilježilo banovanje Khuena Hedervarya koji je otvoreno zastupao velikomađarsku ideju i svojom nasilnom vladavinom ponovo prizemljio hrvatsku nacionalnu ideju. Ipak velikim narodnim pokretom 1903. godine Hrvati su uspjeli. Smijenjen je Hedervary, a njegovim odlaskom prestala je i mađarska dominacija u Hrvatskoj (usp. Pavličević, *Povijest Hrvatske...*, 289-294).

¹¹⁷ Naime, primivši vijest o umirovljenju on je zapisao: »Dobri Bog mi dade snagu da mirno podnesen vijest, koja u tren prekinu i preokrenu svu moju egzistenciju. Još teži bi udarac, kad

demskog senata održanoj 30. travnja 1891. predsjednik Senata izvješćuje da je u službenom dopisu br. 99 pr. 9/3 kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu otpisom od 8. ožujka 1891. br. 2691 priopćila Akademskom senatu da je:

»Njegovo Veličanstvo rješenjem od 5. ožujka 1891. odobrilo da se redoviti javni profesor Gradjanskog prava u Pravo- i državoslovnom fakulteta ovog sveučilišta, Dr. Konstantin conte Vojnović, postavi u trajno stanje mira, odrešuje podjedno istoga profesora od dosadanjega njegova službovanja na Sveučilištu uz poziv, da dekanat Pravo- i državoslovnog fakulteta predloži putem rektorata službene isprave umirovljenika za odmjerenje mirovine i predlog svoj podnese glede predavanja o Gradjanskom pravu.«¹¹⁸

Predsjednik Senata na istoj sjednici izvješćuje da je ovom otpisu odmah udovoljeno. Tom je prigodom Akademski senat jednoglasnim zaključkom izrazio svoje priznanje Vojnoviću za njegovo revno i savjesno djelovanje na Sveučilištu i to prije svega u svojstvu prvog sveučilišnog prorektora, zatim rektora te dekana Pravnoga fakulteta, a napose za »njegovo nadziranje oko društva za njegovanje bolesnih sveučilišnih slušatelja«.¹¹⁹

U rješenju za Vojnovićevo umirovljenje nisu bili navedeni uzroci i razlozi za umirovljenje niti je Vojnović dobio službeno očitovanje o razlozima svog prijevremenog prisilnog umirovljenja. Držao je da povod i razlozi njegovog umirovljenja nisu njegovo nesavjesno djelovanje i neodgovorno ponašanje na Sveučilištu, nego da su najvjerojatnije njegova vjerska načela i prijateljstvo s biskupom Strossmayerom glavni uzrok njegovu umirovljenju.¹²⁰ I Strossmayer i Franjo Rački, a slično njima i Ivan Mužić te Lujo Vojnović, sin Konstantina Vojnovića, vjerovali su da su glavni razlozi Vojnovićeva umirovljenja svjetonazorski i vjerski motivirani.¹²¹ Ferdo Šišić navodi da je do Vojnovićeva umirovljenja došlo iz nepoznatih razloga.¹²² Tomislav Markus navodi da je Vojnović prisilno umirovljen zbog opozicijskog političkog stajališta.¹²³ Vojnović se nakon umirovljenja vratio u Dubrovnik i ponovo započeo svoju odvjetničku djelatnost te nastavio znanstveno istraživanje dubrovačke povijesti sve do svoje smrti. Svojim je radom dao velik doprinos poznavanju dubrovačke povijesti.

mi vlada odmjeriv mirovinu, otkinu deset godina službovanja, koje sam bio stavio na uvjet, kada mi bijaše ponuđena sveučilišna stolica i koju mi je kralj potvrdio svojom odlukom od 1. augusta 1875.« (usp. HRNSK ZR K. Vojnović, *Moje bilješke I*).

¹¹⁸ HR-UNIZG, Dokumenti br. VI. šk. god. 1890/91. Zapisnik VI. sjednice akademičkog senata kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu držane dne 30. travnja 1891.

¹¹⁹ Predsjednik senata je izvijestio i da je i u svezi s ovim dopisom i »naredba kr. zemaljske vlade od 24. ožujka 1891. br. 3180 izdane po kr. zemaljskoj blagajni, kojom je Vojnoviću određena mirovina u iznosu od 1493. s početkom isplate od 1. travnja 1891.« (*isto*).

¹²⁰ Usp. Šišić, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 95.

¹²¹ Usp. Ivan MUŽIĆ (prir.), *O sekti masona*, Split, Matica Hrvatska, 1999, 115-116, 111; Lujo Vojnović, *Kosto Vojnović i sjedinjenje...*, 20.

¹²² Usp. ŠIŠIĆ, *Dr. Konstantin knez Vojnović Užički...*, 95.

¹²³ Usp. T. MARKUS, Korespondencija J. J. Strossmayera i K. Vojnovića kao povijesni izvor, *Časopis za suvremenu povijest*, 26 (2004) 2, 581-585, 585.

Zaključak

Vojnović je na temelju zamolbe i svojih pravno-političkih objavljenih radova, svestranog i temeljitog obrazovanja, oštroomnog i detaljnog poznavanja zakona i drugih podataka imenovan profesorom na novootvorenom hrvatskom Sveučilištu. Na Sveučilištu je kao profesor djelovao punih sedamnaest godina. Bio je prvi redoviti profesor Austrijskog privatnog prava (građanskog prava) i prvi prorektor Sveučilišta. Obnašao je nekoliko puta dužnost dekana i prodekana Pravnoga fakulteta, a bio je i rektor Sveučilišta. Jedan je od osnivača Hrvatskog pravničkog društva u Zagrebu i časopisa *Mjesečnik Pravničkog društva* u Zagrebu u kojem je redovito objavljivao svoje stručne rasprave. A kao član povjerenstva za stroge ispite pokazao je osobito lijep i vješt način ispitivanja i pravednu strogost u prosuđivanju ispitnih rezultata. Bio je član Odbora akademskog društva »Orao« i »Hrvatski Dom« i član Odbora za potporu udovica i siročadi sveučilišnih profesora. Bio je član za habitaciju i za zakonsku osnovu o izboru rektora, član Odbora za pregledavanje sveučilišne biblioteke i prijedloga za sistematizaciju knjižničkog osoblja. Bio je izvjestitelj o reciprocitetu s drugim sveučilištima. Od profesora Pravnoga fakulteta izabran je u Odbor za proučavanje osnove novog kaznenog zakona.

U šk. god. 1877./1888. izabran je za rektora. Kao rektor vidno je poboljšao kvalitetu i rad Sveučilišta, a bio je i promotor prvih doktora hrvatskog Sveučilišta. Bio je višegodišnji član Akademskog senata te vidno dopriniosio međusobnom povjerenju. Tijekom sveučilišne službe imao je i tri neugodnosti: jedan ukor, jednu suspenziju od službe i plaće te prisilno umirovljenje. Ipak, na kraju možemo zaključiti da je kao pošten, svestrano obrazovan i ponosan profesor na Pravnom fakultetu s ljubavlju i velikom voljom obavljao svoju profesorsku službu te nastojao studentima prenijeti znanje iz svog predmeta na temelju kršćanskih i tradicionalnih načela. Kao sveučilišni profesor, rektor i prorektor Sveučilišta, dekan i prodekan Pravnog fakulteta svoju dužnost je obavljao revno i savjesno, što je prilikom njegova umirovljenja potvrdio i Akademski senat odajući mu priznanje svojim jednoglasnim zaključkom.

Ante Samardžić*

Konstantin Vojnović at the first Croatian University (1874-1891)

Summary

Based on archival sources, Vojnović's notes and relevant literature, the paper presents the academic career of Konstantin Vojnović at the University of Zagreb and the relationship of the Earth Government towards him. He was a full-time professor of civil law at the Faculty of Law, three times the Dean and two times the Dean of the Faculty of Law, two times the Vice-Rector, and in the academic year 1877./1878. the Rector of the University. He was a member of the State examination Board of the legal-historical and judicial Department and a member of various university committees. He retired in 1891 under unclear circumstances.

Keywords: Konstantin Vojnović, professor, Faculty of Law, Rector, University of Zagreb.

(na engl. prev. Ante Samardžić)

* Ante Samardžić, PhD, Croatian Military Academy »Dr. Franjo Tuđman«; Address: Ilica 256b, HR-10000 Zagreb, Croatia; E-mail: antesamardzic97@gmail.com.